

Landareak

JAKOBA ERREKONDO

Urre galdua

HUR ETA EZKUR, DENAK URRE. Urre galdua. Hurra zokoratua eta ezkurra... Harrapazan ezkurra! Gutako erdik ezagutu ere ez genuke egingo. Izan ere, marka da gurea!

Ezkurretan dugun aberastasuna erabat ahaztua dugu, baina bada oraindik jakintza haren aztarnaren bat. Garai bateko gure basoko herrietan, gailur eta agirre gotorretan, ezkur-irinaren berri bada. Etnobotanikariren batek ere Nafarroako Bakedanon jandako ezkur-ogiaren berri jaso du. Urbasapeko Ameskoabarreneko herri honetan artaditik bada (*Quercus ilex*), baita, inondik ere, arteari etekina ateratzeko artetik ere.

Ezkur-ogia egiteko patxada metatu eta, soseguz, hartu petxu: alea zuritu, ordu pare batez irakin, irakindian belzten denoro ura berritu, ezkurak ere beltz-beltz egingo dira, labe bero-beroan ordu betez lehortu, xehe-xehe ebaki eta eho, ordu erdiko beste berotu bat eman labean, errotan eho, berriz errotan eho... Honela ezkur-irina izango duzu, ondoren ogia egiteari ekin. Edo pastela, bizkotxa...

Ezkurra urre izan bada, hurra zer esanik ez! Hurra

WWW.ACCUESP.COM

eta urrea hurren, hurreko, hurko. Sagardogile eta musikari izanagatik lagun dudan baztandar batek bere inguruetako berri eman berri dit. Aritzakun eta Urritzate aiatu dizkidanean lehenaz gain liluratu nau.

Erromatarren garaiko meatzeak ditu ahoan: Minetako zokoa, Minetako zoko turrie, Urreputzu, Urreputzugañeko, Urreputzubeitiko, Meatzetako kaskoa, Meatzetako bizkarra, Meaka, Meatzako gaina, Usategiko Meatzeko lepoa... Bada meari buruzko aipamenik bertako toponimian. Urrea ateratzen omen zuten erromatarrek Baztanen, Baztandik. Teknika aparta zuten: ura pilatu, mendia jotzera bideratu eta lurra askatu. Honela harrotutako lur pilak, erreketatik desbideratutako urekin nahastuta zanga edo erreten artifizialetan barrena eraman arazten zituzten. Hauetan, tarteka ote (*Ulex europaea*) pilak sare gisara jarri eta urre-koxkorak bertan kateatzen ziren. Otearen arantza urre arrantzan. Otea txarra omen da, gero! Sasoi honetan dotore asko ageri da, baita Baztanen ere, hori-hori lore batean. Urrea urre koloretan lore.

3 eta +

Andu Lertxundik "Hirusta" izena proposatu du erkidegoko hiru kutzak sortu behar duten bankuarentzat. Aurrezkitarako omen diren kutzak lotu, ezkondu, hedatu, txikotatu, kateatu, uztartu... zer egin behar duten ez dakigu. Ez eta berehalakoan jakingo ere!

Hirusta izenari tiraka, hiru orriko hostoa duen landarea da, *Trifolium* generokoa. Hiru hostoxka hostoko. Hirutasuna. Hirutasun santua haren orri-garri ote?

Andurekin hiru nator, bere arrazoiei neure bi erantsiz. Bata, hirustak papilionazea familiako landareak dira. Landare jende honen ezaugarri nagusia, bizi den lurra etengabe ongarriz aberastea da. Bestea, *Trifolium* genero berekoa dugu, dute, pagotxa, *Trifolium incarnatum*.

Landareei buruzko galderaren bat egin edo gairen bat proposatu nahi badiguzu, bidali mezua landareak@argia.com helbidera eta orrialde honetan bertan irakurri ahal izango duzu erantzuna.

Bolaleku S.A.T.

Konpost planta

Bi•lurra
Compost ongarrri organikoa

LORE•LURRA
Sustrato unibertsala

Lur begetal ongarriritua, ereindakoa, estaltzekoa,
ldor apaingarriak, trabesak.

Bakio bidea, 13 (Emerando)
Tlf.: 94 674 33 55
677 42 64 00
www.bolaleku.com

48100 Mungia
Bizkaia